

a) Informazioa bilatzeko galderak

Mota honetako galderak irakurritako testuko informazio zehatzari buruzkoak dira. Irakurleak testuari buruzko informazio nahikoa duen egiaztatzeko balio dute: pertsonaiak zein diren (narrazio-testuetan), ekintza bat zer ordenan egin behar den (jarraibide-testuetan), animalia batek zer ezaugarri dituen (jarraibide-testuetan), pertsona bat fisikoki nolakoa den (deskribapen-testuetan), adibide soil batzuk ipintzearen.

Hitzez hitzeko ulermeneko galderak nahiz informazio baliokidea bilatzeko galderak izan daitezke.

b) Ulermen globaleko galderak

Galdera hauei erantzuteak testuaren ulermen sakonagoa eskatzen du. Irakurleak argumentuaren haria ulertu eta funtsezkoa denaren ideia globala izan behar du; adibidez: argumentuaren funtsa (narrazio-testuetan), funtsezko ideia nagusiak (azalpen-testuetan), ekintza baten segida osoa eta globala (jarraibide-testuetan), eta pertsonaia baten ezaugarri fisiko eta psikologikoen ikuspegi globala (deskribapen-testuetan) ulertu behar du. Ulermenaren ikuspegi sakonagoa eta koherenteagoa ematen dute.

c) Interpretatzeko eta birlantzeko galderak

Galdera hauen xedea irakurleak pertsonaien arteko harremanak, pertsonaien eta ekintzen artekoak (narrazio-testuetan), eta elementuen, egoeren, fenomenoen eta abarren arteko loturak (azalpen-testuetan) ulertzen dituen baloratzea da. Galdera hauei esker, literalki deskribatzen denetik haratago joan daiteke, ezaugarriak eta loturak ekarriz (deskribapen-testuetan), esaten ez dena baina ekintzen segida ulertzeko beharrezkoa dena ondorioztatu daiteke (jarraibide-testuetan) eta abar. Literaltasun hutsetik haratago dagoen ulermenaren ikuspegi dakarte. Horregatik, garrantzitsuak dira irakurketan.

d) Edukiaz gogoeta egiteko galderak

Galdera hauek jarrera-hartze pertsonala baloratzen dute, ulermenetik abiatuta eta gogoetaren bitartez. Ulertzeko lanen hedapena dela esan daiteke. Hortaz, esaterako, istorio batek benetakoa izateko zantzuak ote dituen, antzekorik gertatuz gero irakurleak zer egingo lukeen eta abar galdetu daiteke.

e) Formaz gogoeta egiteko galderak

Galdera hauen helburua ulermena hobetzen laguntzen duten testuko seinaleetatik informazioa lortzeko irakurleak duen ahalmenari buruzko informazioa ematea da. Hortaz, adibidez, ikasleak “Bazen behin...” hasierak ipuin bat dela adierazten duela edo marratxoak pertsonaien elkarrizketak markatzeko erabiltzen direla konturatzen ote diren jakitea du xede.

Ondorengo taulan, horiei lotutako estrategiekin zerikusia duten prozesuak deskribatzen dira eta proban sar daitezkeen galdera motak eskaintzen dira:

IRAKURKETA-ULERMENA EBALUATZEKO GALDEREN ADIBIDEAK

PROZESUA	PROZESUA ZERTAN DATZAN	GALDERA MOTEN ADIBIDEAK
Informazioa bilatzea	<p>Batzuetan, informazio esplizitua identifikatzeko eta berreskuratzeko irakurtzen dugu. Adibidez, denok kontsultatzen dugu telefono-aurkibidea, edo errezeta baten osagaiak bilatzen ditugu, galdera zehatz baten erantzuna bilatzen dugu eta abar. Irakurtzeko modu selektibo horrek bilaketa aktiboa egiteko estrategiak eskatzen ditu; ulermen globala baino, testuan dagoen informazio puntual mota jakina aurkitzea du xede.</p> <p>Xede horrekin zerikusia duten ebaluazio-galderen bidez, irakurlea testuan aurretiko baldintza edo eskakizun bati erantzungo dion informazioa bilatzeko gai den egiaz-tatu nahi da.</p>	<p>a) Informazio literalaren ulermenari buruzko galderak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kontakizun baten denbora eta tokia identifikatzea. - Hainbat elementu aurkitzea. - Xehetasunak bereiztea. <p>b) Informazio baliokidea bilatzeko galderak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sinonimoen bidez adierazitako informazio esplizitua aurkitzea. - Parafraasiak eta esamolde baliokideak.
Testuaren ulermen globala	<p>Ulermen globala testua osotasunean hartzen duelako bereizten da. Irakurtzeko modu honetan xehetasunak osotasunean galtzen dira. Irakurleak xede zehatz batekin irakurtzen du: testuan esaten denaren ideia orokorra hartzeko. Subjektuak testua hartzen duenean, edukiaren funtsezko ikuspegia lortu nahi du.</p> <p>Funtsezko ikuspegi honi esker, <i>zatiak batu eta horien arteko koherentzia bila dezake</i></p>	<p>a) Ideia nagusia edo gaia zehazteko galderak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Testuaren zentzua hobekien biltzen duen perpausa aukeratzea. - Grafiko edo taula baten dimentsio nagusiak identifikatzea. - Izenburua aukeratzea edo lantzea. - Ideia nagusia ondorioztatzea. - Testuaren laburpena - Testu literarioa baten gaia edo mezuak identifikatzea. - Jarraibide batzuen ordenaren irizpidea azaltzea. <p>b) Testu baten asmo orokorra identifikatzeko galderak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Testuaren asmo orokorra identifikatzea. - Mapa, taula edo Interneteko orri nagusi baten xedea azaltzea. - Istorioaren giro edo tonuaren eta egilearen asmoaren arteko lotura. <p>c) Testu baten erabilera orokorra identifikatzeko galderak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mapa, taula edo Interneteko orri nagusi baten erabilera azaltzea. - Mezu baten hartzaileak identifikatzea. - Emandako testua zer liburu motari dagokion aztertzea.

Taulak jarraitzen du...

PROZESUA	PROZESUA ZERTAN DATZAN	GALDERA MOTEN ADIBIDEAK
Interpretazioa eta birlantzea	<p>Ulermenean inplikaturako lan hauek testuaren zentzuaren interpretazioa doia lantzea dute xede. Irakurtzeko modu honen bidez, testuaren zatiak lotzen ditugu, koherentzia eta zatien osotasunarekiko zentzua bilatuz. Indukzioak, dedukzioak eta inferentziak ere egiten dira, testuak ez daukalako informazio guztia eta ez dituelako edukiaren zentzuak agortzen. Egilearen asmoek, adibidez, testuko hitzen literaltasunari ihes egiten diote.</p> <p>Irakurtzeko modu honek testuaren informazioa eta irakurleak dakartzan ezagutzak erlazioatzeko ahalmenarekin zerikusia duten trebetasunak menderatzea eskatzen dio irakurleari. Irakurtzeko modu egokia da testuaren ulermen sakona lortzeko.</p>	<p>a) Informazioa konparatzeko eta kontrastatzeko galderak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bi pertsonaiaren arteko harremana deskribatzea. - Pertsonaien, argumentuen eta tokien arteko lotura azaltzea. - Testuaren irudien eta edukiaren arteko loturak ezartzea. <p>b) Dedukzioak edo inferentziak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izenordainaren erreferentzia zehaztea. - Erlazio edo kategoria bat ondorioztatzea. - Esamolde anaforiko baten erreferentziatzeko erlazioa zehaztea. - Gertatuko dena aurreikustea eta aurreikuspenak berrikustea edo baieztatzea. - Pertsonaien ekintzen aukerak kontuan hartzea. - Pertsonaia jakin baten asmoa ondorioztatzea. - Esanahia ondorioztatzea, testuingurutik abiatuta. - Sekuentzia baten azpian dagoen irizpidea aurkitzea. - Testuan orokortzeak identifikatzea. - Testuaren informazioaren benetako aplikazio bat interpretatzea. - Irakaspen moral bat ondorioztatzea. <p>c) Laguntza-frogak identifikatzeko galderak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bi gertaeren arteko kausalitate-erlazioa identifikatzea. - Lortutako frogak eta ondorioa erlazioztatzea. - Egilearen asmoa jakiteko erabilitako frogak identifikatzea.
Testuaren edukiaz gogoeta egin eta baloratzea	<p>Irakurleak duen munduaren ezagutzaren interpretazioa testua interpretatzeko eta ulertzeko erabiltzen da, eta gogoetazko irakurketan, aldiz, irakurleak testuaren errealitatea hobeto interpretatzeko testuaren edukiari buruz gogoeta egiten du. Irakurleak testua zentzuz ulertu behar du, bere ikuspuntuarekin eta eskemekin alderatzeko.</p> <p>Horrela, irakurritakoa ikuspuntu pertsonal eta kritikotik balora daiteke. Irakurtzea errealitatearen gure ikusmoldea aberasteko bitartekoa da. Irakurritakoa gure eskemetan integratzen dugu eta, hortaz, gure eskemak aberastu eta xehetasunez betetzen dira. Irakurtzea irakurritakoari buruz gogoeta egiteko eta testuaren edukiak interpela gaitzan uzteko aitzakia da. Irakurleak horrelako lanak egiten ditueanean, testuaz haratago doa.</p>	<p>Munduari buruzko norberaren ezagutza egiaztatzeko galderak. Beste iturri batzuetatik lortutako ezagutzak egiaztatzeko galderak. Galderan zehaztutako ideiak egiaztatzeko gaiak.</p> <p>Hiru ataletako galderak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Deskribatzen diren gertaerak benetan gertatzeko zer aukera dauden baloratzea. - Benetako gertaerak eta fantasiakoak bereiztea. - Egileak gaiari buruz duen jarrera baloratzea. - Testuaren informazioa osoa eta argia den ala ez juzkatzea. - Informazio zatien garrantzia ebaluatzea. - Egileak ematen dituen frogak baloratzea. - Datu eta froga jakinen garrantzia baloratzea. - Egilearen argumentua indartuko duten aukerako datuak eranstea. - Testuaz kanpoko frogak edo argumentuak eranstea. - Edukiaren eta bizikidetzara-arauek, etika-arauek, arau estetikoek eta abarren arteko konparaketak egitea.
Testuaren formaz gogoeta egin eta baloratzea	<p>Irakurtzeko modu honek testuaren alderdi formalean oinarritutako ikuspegia hartzen du. Irakurleak alderdi formalen nahiz gaiaren eta estiloaren ikuspegiaren zenbait ezaugarri aztertu behar ditu, eta horiek testuan duten garrantzia ikusi behar du. Irakurlea, irakurtzeko modu honen bidez, azpian dauden zenbait ezaugarri eta maiz oharkabeen pasatzen diren xehetasunez jabetzen da.</p>	<p>a) Testuaren egiturari buruzko gaiak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Testuaren zati nagusiak bereiztea. - Genero testualaren hasierako eta amaierako ohiko esaldiak bereiztea. <p>b) Testuaren estiloari eta erregistroari buruzko galderak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Errepikatzen diren hitzei buruz gogoeta egitea. - Zenbait adjektibo ordezkatzeko eta emaitza baloratzea. - Helburu bat lortzeko ezaugarri testual zehatzen erabilera ebaluatzea. - Testuaren edertasuna baloratzea. - Estilo zuzena eta zeharkakoa bereiztea. - Ironia ulertzea. - Kortesiako formak identifikatzea.